Näringsutskottets betänkande 1983/84:10

om vissa naturgasfrågor (prop. 1983/84:47)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1983/84:47 (industridepartementet) om vissa naturgasfrågor,

dels tre motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Statssekreteraren för energifrågor i industridepartementet Ulf Dahlsten och verkställande direktören i Svenska Petroleum AB Lars Hjorth har inför utskottet lämnat upplysningar i ärendet.

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

I propositionen begär regeringen bemyndigande att godkänna ett konsortialavtal mellan staten och de nuvarande delägarna i Sydgas AB, dvs. Malmö kommun, Helsingborgs kommun, Lunds kommun och Sydkraft AB, med syfte att säkra genomförandet av Sydgasprojektet. Enligt avtalet skall staten träda in som hälftendelägare i Sydgas. Det föreslås att medel för aktieteckning i och lån till Sydgas anvisas med 50,1 milj. kr.

Vidare begär regeringen bemyndigande att medge statens vattenfallsverk att förvärva samtliga aktier i Swedegas AB från Svenska Petroleum AB. Förslag läggs fram om bl. a. medel till vattenfallsverket för finansiering av den fortsatta verksamheten inom Swedegas.

Förslag

I propositionen föreslås att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att godkänna konsortialavtalet jämte protokoll mellan staten, Malmö kommun, Helsingborgs kommun, Lunds kommun och Sydkraft AB i vad staten genom avtalet ikläder sig ekonomiska förpliktelser,

2. medger att medel från det på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget Stöd till utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme får användas för stöd till distributionsanläggningar för naturgas i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

3. bemyndigar regeringen att medge statens vattenfallsverk att förvärva samtliga aktier i Swedegas AB,

4. bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 11 638 000 000 kr., varav högst 295 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag,

5. bemyndigar regeringen att efterge statens fordran på Swedegas AB i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

6. till Statens vattenfallsverk:Kraftstationer m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 85 000 000 kr.,

7. till Teckning av aktier m. m. i Sydgas AB på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 113 000 kr.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts med anledning av propositionen är

1983/84:171 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:47 avslår förslaget om ett överförande av Swedegas AB från Svenska Petroleum AB till statens vattenfallsverk,

1983/84:179 av Erik Hovhammar m. fl. (m), vari hemställs

1. att — om näringsutskottets överväganden vid en samlad ekonomisk bedömning ger vid handen att ett avbrytande av projektet framstår som rimligt — riksdagen avslår proposition 1983/84:47 och begär att regeringen föranstaltar om en avveckling av projektet i dess helhet,

2. att — om en avveckling bedöms icke vara möjlig — riksdagen hos regeringen begär att riksdagen fortlöpande orienteras om storleken av de samlade subventioner och i andra direkta eller indirekta former utgående ekonomiska stöd som projektet erhåller,

1983/84:180 av Stig Josefson (c) och Ivar Franzén (c) vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att skatten på naturgas sätts till 205 kr./1 000 m^3,

2. hos regeringen hemställer om initiativ till ett kompletterande avtal med de regionala intressenterna i Sydgasprojektet i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. avslår regeringens förslag om att godkänna [statens vattenfallsverks] framställning om nedskrivning av statens fordringar om 113 milj. kr. och beslutar att fordran t. v. skall kvarstå som räntefritt lån.

Motivering

I motion 1983/84:171 (vpk) anförs att vänsterpartiet kommunisterna stöder de insatser för genomförande av Sydgasprojektet som föreslås i propositionen. Däremot ser detta parti inte några fördelar med att vattenfallsverket övertar Swedegas AB. Motionärerna menar att verket målmedvetet och effektivt har motarbetat införandet av naturgas i Sverige och att introduktionen av naturgas i det svenska energisystemet kanske för lång tid helt skulle stoppas om ansvaret för utvecklingen av denna energikälla överförs till vattenfallsverket. — Motionärerna har inget att erinra mot att statens fordran på Swedegas skrivs ned om Swedegas inte förs över till vattenfallsverket. I motsatt fall bör någon nedskrivning inte ske, anser de.

I motion 1983/84:179 (m) påpekas att Sydgasprojektet inte kan genomföras om inte staten kraftigt förbättrar dess ekonomi genom skatte- och subventionsåtgärder. Motionärerna anser emellertid att en sådan lösning skulle stå i dålig överensstämmelse med vad näringsutskottet våren 1983 (NU 1982/83:52) uttalade om projektet, nämligen att detta inte är av så väsentlig betydelse för flexibiliteten i det svenska energisystemet att några betydande extrakostnader för staten är motiverade för att det skall fullföljas. I motionen anförs bl. a. att det är tveksamt om Sveriges sårbarhet i energihänseende minskar om gas från Nordsjön utnyttjas i stället för olja från samma område. Gasledningen är tämligen lätt att skada och ställer speciella krav på reservkapacitet. Mot bakgrund av projektets avsevärt försämrade ekonomiska förutsättningar är det enligt motionärernas mening rimligt att överväga om inte det kapital som nu skall satsas i stället bör utnyttjas för andra, lönsamma investeringar. Beträffande den fortsatta inriktningen av Swedegas verksamhet anförs att de övriga uppgifter som företaget enligt propositionen nu skall erhålla tycks vara mer långtgående än de uppgifter som tilldelades bolaget genom 1981 års energibeslut. Motionärerna utgår från att regeringen delar deras uppfattning och "vidtar härav motiverade åtgärder".

Med hänsyn till att en av huvuduppgifterna för energipolitiken är att åstadkomma en diversifierad energiförsörjning och minska Sveriges oljeberoende ser upphovsmännen till motion 1983/84:180 (c) med tillfredsställelse att regeringen ansluter sig till de motiv som ligger bakom Sydgasprojektet. Motionärerna anser dock att riksdagen bör genomföra vissa förändringar i regeringens förslag. Skatten på naturgas bör sättas till 205 kr. per 1 000 m^3 i stället för föreslagna 308 kr. Skattebelastningen på projektet skulle därmed minska med ca 50 milj. kr. per år. De menar vidare att det inte är rimligt att en enskild representant för staten — till följd av det sätt på vilket omröstningsreglerna för styrelsen har utformats — genom vetorätt skall kunna stoppa ett investeringsbeslut som samtliga regionala intressenter har ställt sig bakom. Motionärerna ifrågasätter om det inte för beslut borde räcka med att representanter för de regionala intressena samt

tre av de statligt utsedda ledamöterna biträder detsamma. Likaså vänder sig motionärerna mot förslaget att Sydgas, med avsteg från de principer som gäller för beredskapslagring i övrigt, skall få använda elenergi som reserv för naturgasen i krislägen. Beslutet kommer att leda till dubbelinvesteringar och därmed bli en extra belastning på projektet, anför de. Att vattenfallsverket skulle ha ett långsiktigt intresse av att diversifiera sin verksamhet, bl. a. genom att förvärva aktierna i Swedegas, betvivlas av motionärerna, som emellertid inte motsätter sig förvärvet. Med tanke på verkets goda ekonomi finns det enligt deras uppfattning däremot inte anledning att godta den föreslagna nedskrivningen av statens fordringar på Swedegas.

Utskottet

Inledning

Riksdagen fastställde år 1980 riktlinjer för genomförande av det s. k. Sydgasprojektet (prop. 1979/80:170, NU 1979/80:70, rskr 1979/80:410). Projektet baseras på import av naturgas från Danmark för distribution i sydvästra Skåne med början år 1985. Riksdagens beslut hade föregåtts av en överenskommelse i februari 1980 mellan Sveriges regering och Danmarks regering om naturgassamarbete. Inom ramen för denna överenskommelse träffades i mars 1980 avtal mellan Swedegas AB — ett dotterbolag till Svenska Petroleum AB — och det statliga Dansk Olie & Naturgas A/S (DONG) rörande transport och leverans av gas till Sverige. Avtalet innefattar såväl en rätt för Swedegas att mot ersättning transportera naturgas i det danska ledningssystemet som åtaganden för DONG att leverera naturgas till Sverige i 18 år från år 1985 och för Swedegas att ta emot naturgasen.

Den av riksdagen beslutade organisationen för naturgasverksamheten i Sverige innebär i korthet att Swedegas svarar för tillförsel av naturgas och för stamledningar för transport av gas inom landet, medan det regionala gasbolaget Sydgas AB svarar för grenledningar och försäljning av gas inom Sydgasområdet. Sydgas ägs f. n. av Malmö, Helsingborgs och Lunds kommuner samt Sydkraft AB. Staten har så till vida begränsat de ekonomiska riskerna för Sydgas att projektet totalt sett, dvs. vid avtalsperiodens slut år 2005, inte skall behöva leda till förlust för intressenterna.

Beslut om Sydgasprojektet har grundats på antagandet att projektet skulle ge ett ekonomiskt överskott. Interna kalkyler inom Sydgas år 1980 pekade på ett överskott av 540 milj. kr. i nuvärde under 20-årsperioden. Nya beräkningar har emellertid tytt på en försämring av slutresultatet med 1 à 1,5 miljarder kronor i nuvärde och mycket stora årliga underskott under de första driftsåren. En utvärdering av Swedegas projektkalkyl har givit vid handen att den kraftiga försämringen är en följd av flera faktorer:

ökade investeringskostnader, energibesparingar hos avnämarna och ökad konkurrens från alternativa energislag, främst elkraft och fjärrvärme.

Mot bakgrund härav har regeringen undersökt möjligheterna till en avveckling helt eller delvis av Sydgasprojektet. Det har emellertid visat sig vara omöjligt att uppnå befrielse från inköpsåtagandena enligt avtalet med DONG.

I denna situation har förhandlingar tagits upp mellan staten och Sydgas med sikte på att säkerställa ett genomförande av projektet i huvudsak i planerad omfattning. I juni 1983 redovisades ett förslag till överenskommelse mellan parterna. Överenskommelsen omfattade ett konsortialavtal med bilagor och två protokollsanteckningar. I september 1983 har överenskommelsen godkänts av kommunfullmäktige i de berörda kommunerna samt av Sydkrafts styrelse. Ett konsortialavtal jämte protokoll i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget har därefter undertecknats i oktober.

Statens vattenfallsverk har den 25 oktober 1983 träffat avtal med Svenska Petroleum AB om att verket skall förvärva samtliga aktier i Swedegas från den 30 december 1983. Vattenfallsverket har i en särskild framställning samma dag begärt regeringens godkännande av avtalet. I samband härmed har verket redovisat de anslagsmässiga konsekvenserna av övertagandet och framfört vissa yrkanden.

Genom förevarande proposition föreslår regeringen riksdagen att godkänna konsortialavtalet jämte protokoll i den utsträckning staten genom avtalet ikläder sig ekonomiska förpliktelser. Därjämte begärs vissa anslag och bemyndiganden som sammanhänger med innehållet i den nämnda överenskommelsen. En närmare redogörelse för konsortialavtalets innehåll lämnas i propositionen (s. 7—14). I propositionen begär regeringen vidare bemyndigande att medge vattenfallsverket att förvärva aktierna i Swedegas. I samband härmed läggs fram förslag bl. a. om tilläggsanslag till vattenfallsverket för finansiering av den fortsatta verksamheten inom Swedegas.

I det följande behandlar utskottet innehållet i de nämnda överenskommelserna endast i den mån det föranleds av motionsyrkandena i ärendet.

Bör Sydgasprojektet avvecklas?

I motion 1983/84:179 (m) föreslås i första hand att Sydgasprojektet avvecklas och att propositionen avslås om utskottet vid en samlad ekonomisk bedömning skulle finna att ett avbrytande av projektet framstår som rimligt. Motionärerna påpekar att Sydgasprojektet inte kan genomföras om inte staten kraftigt förbättrar projektets ekonomi genom skatte- och subventionsåtgärder. De anser att en sådan lösning skulle stå i dålig överensstämmelse med de tankegångar som låg bakom riksdagens beslut om Sydgasprojektet våren 1983 (NU 1982/83:52).

Utskottet vill med anledning härav framhålla följande.

Som framgått av vad utskottet redan anfört har det inte varit möjligt för Swedegas att uppnå befrielse från inköpsåtagandena gentemot DONG. I den uppkomna situationen har i princip tre lösningar stått till buds:

(1) Inga förändringar görs i avtalen. Detta skulle bl. a. innebära att staten till följd av den nämnda förlusttäckningsgarantin skulle få bära hela förlusten och vara utan möjlighet att påverka projektet.

(2) Avtalet med DONG upphävs ensidigt, med åtföljande avveckling av av projektet. De totala kostnaderna vid en sådan lösning — dvs. förlustersättning till DONG och avvecklingskostnader i Sverige — kan uppskattas till ca 800 milj. kr. En partiell avveckling av projektet (t. ex. utbyggnad endast i Malmö—Lund-området) har beräknats ge en ännu större förlust.

(3) En omförhandling genomförs med sikte på riskdelning mellan parterna.

Företrädare för industridepartementet har inför utskottet uppgivit att alternativ (3), med den utformning överenskommelsen har fått, har ansetts vara det för staten billigaste alternativet. Beräkningar inom departementet har givit vid handen att projektet efter förluster under de inledande åren bör kunna nå ett nollresultat omkring år 1993 och ge en vinst på 400 milj. kr. i nuvärde år 2005. Kalkylen bygger på vissa förutsättningar: att oljeprishöjningen blir 2—3 % om året, att inflationen uppgår till 10 % per år, att räntan är 14 % och att staten, i enlighet med åtaganden som har gjorts i en principöverenskommelse med de övriga intressenterna, vidtar vissa åtgärder, bl. a. på energibeskattningens område.

Utskottet delar uppfattningen att det förslag till lösning av Sydgasproblemet som regeringen nu förordar framstår som det på lång sikt mest fördelaktiga av olika möjliga alternativ. De kostnader i form av insatskapital i Sydgas, bidrag till förlusttäckning och investeringsbidrag till distributörerna som staten kommer att åsamkas till följd av sitt engagemang i Sydgas får anses väl kompenserade av de positiva effekterna av en fortsatt svensk satsning på naturgas. Utskottet får i detta hänseende hänvisa till vad som anförs i propositionen (s. 9) om skälen för genomförande av Sydgasprojektet. Utskottet vill även påpeka att den översyn av projektet som har gjorts under det senaste året har lett till betydande förbättringar av detta. Det nya konsortialavtalet innebär ett ökat ansvar för kommunerna och Sydkraft och, enligt utskottets uppfattning, därmed också en rimligare riskfördelning bl. a. på det sättet att de statliga förlusttäckningsgarantierna upphör. På grundval av det anförda finner utskottet att riksdagen inte har skäl att bifalla yrkandet i motion 1983/84:179 (m) om avslag på propositionen. Motionen avstyrks alltså i den delen.

Beslutsförhet i vissa frågor enligt konsortialavtalet

Sydgas styrelse skall bestå av åtta ledamöter, varav fyra väljs på förslag av staten och de övriga på förslag av Sydkraft och kommunerna. Enligt en

klausul i konsortialavtalet (§ 5.1) krävs för beslut i vissa angivna, viktigare frågor att samtliga aktieägare resp. samtliga av dem utsedda styrelseledamöter är ense om besluten. Besluten avser ändring av bolagsordningen för Sydgas, ökning eller nedsättning av aktiekapitalet, tillsättande av verkställande direktör, väsentlig förändring av Sydgasprojektet samt större investeringar.

Detta förhållande kritiseras i motion 1983/84:180 (c). Motionärerna anser att det för beslut borde räcka att representanterna för de regionala intressena samt tre av de statliga representanterna biträder beslutet. Regeringen bör enligt motionärernas uppfattning uppmanas ta initiativ till ett kompletterande avtal med de regionala intressenterna med ett sådant innehåll.

Utskottet vill framhålla att ett led i den träffade överenskommelsen är att staten går in som hälftendelägare i Sydgas. Med hänsyn härtill och till att statens riskåtaganden enligt avtalet är av åtminstone lika stor omfattning som de berörda kommunernas anser utskottet att det inte finns någon anledning för staten att avstå från möjligheten att kunna stoppa ett förslag exempelvis om investeringar, även om de regionalt utsedda ledamöterna skulle biträda förslaget. Motionen avstyrks därför i denna del.

Utskottet har inte heller i övrigt någon invändning mot bestämmelserna i konsortialavtalet och tillstyrker följaktligen att regeringen bemyndigas att godkänna detta i vad staten därigenom ikläder sig ekonomiska förpliktelser.

Energiskatt på naturgas

Som utskottet redan framhållit gäller som en förutsättning för avtalet att staten vidtar vissa åtgärder på det energipolitiska området m. m. Dessa räknas upp i en bilaga till avtalet. Av de generella åtagandena enligt avtalet är åtagandet om en fast relation mellan den framtida energiskatten på naturgas och skatten på eldningsolja det mest betydelsefulla. Bilagan innehåller en klausul av innebörd att energiskatten på naturgas skall fastställas till 75 % av energiskatten på eldningsolja, räknat efter energiinnehållet, vilket beräknas motsvara 308 kr. per 1 000 m^3 gas. Regeringen avser enligt ett uttalande i propositionen (s. 11) att i annat sammanhang ta upp frågan om lagstiftning rörande beskattningen av naturgas och av gasol för annat än motordrift.

I motion 1983/84:180 (c) föreslås att skatten på naturgas bestäms till 205 kr. per 1 000 m^3 naturgas. Skattebelastningen på Sydgasprojektet skulle därmed minska med ca 50 milj. kr. per år och de ackumulerade underskotten kunna avvecklas tre fyra år tidigare än beräknat, anför motionärerna.

Regeringen har i proposition 1983/84:28 om beskattningen av energi närmare utvecklat motiven för den föreslagna prissättningen på naturgas (s. 19). Av olika skäl — naturgasens miljöfördelar, förbättrad leveranssä-

kerhet i jämförelse med olja m. m. — har energiskatten på naturgas bestämts att utgå med ett lägre belopp än vad som egentligen motsvarar detta bränsles importkostnad per energienhet. Utskottet har nyligen i annat sammanhang godtagit detta resonemang (NU 1983/84:4 y). Utskottet finner det olämpligt att riksdagen nu uttalar sig för att naturgasen ges en än mera gynnad ställning i beskattningshänseende och avstyrker därför motionen i denna del.

Vattenfallsverkets förvärv av Swedegas

I motion 1983/84:171 (vpk) framförs stark kritik mot regeringens förslag att statens vattenfallsverk skall få förvärva statens aktier i Swedegas. Motionsyrkandet om avslag på propositionen i denna del motiveras främst med att vattenfallsverket, enligt motionärerna, hittills målmedvetet och effektivt har motarbetat införandet av naturgas i Sverige och kan förväntas göra så även i fortsättningen. Kritiska synpunkter på förvärvet framförs även i motion 1983/84:180 (c).

Utskottet finner i likhet med regeringen att den föreslagna överföringen av Swedegas till vattenfallsverket är ändamålsenlig. Verket har, som framhålls i propositionen, stor erfarenhet av distribution och marknadsföring av ledningsbunden energi och förfogar över resurser som kan utnyttjas vid projektering, anläggning och drift av naturgassystem. Samordningsvinster bör också kunna uppnås. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del, inkl. förslagen om medelsanvisning och om bemyndigande att teckna borgen. Däremot avstyrker utskottet motion 1983/84:171 (vpk).

Statens fordran på Swedegas

Som framgår av propositionen (s. 15) har statens vattenfallsverk beräknat Swedegas låneskuld till staten vid utgången av år 1983 till 362,5 milj. kr. inkl. räntor. Av skulden hänför sig 113 milj. kr. till tidigare kostnader för Sydgasprojektet. Vattenfallsverket har framhållit att Swedegas framtida, ej återvinnbara kostnader för Sydgasprojektet omräknade till kapitalvärde motsvarar en betydande del av skuldbeloppet. Verket har, med hänvisning till att verket kommer att överta finansieringsansvaret för den löpande naturgasverksamheten i en omfattning som väsentligt överstiger verkets affärsmässiga intresse, hemställt att hela statens till Sydgasprojektet hänförliga fordran på Swedegas efterges i samband med övertagandet. Regeringen har anslutit sig till förslaget och hemställer om riksdagens bemyndigande att få skriva ned statens fordringar på Swedegas med 113 milj. kr.

Förslaget möter kritik i motion 1983/84:180 (c). Med hänsyn till vattenfallsverkets goda ekonomi finns det enligt motionärerna inte skäl att

medge nedskrivningen. Fordringen föreslås i stället kvarstå i form av ett räntefritt lån.

I motion 1983/84:171 (vpk) anförs i detta hänseende att ett avslag på förslaget i propositionen om vattenfallsverkets övertagande av Swedegas — som framgått i det föregående önskar motionärerna ett sådant avslag — inte hindrar att statens fordran på Swedegas skrivs ned.

Med hänsyn bl. a. till de betydande åtaganden som Swedegas — och därmed vattenfallsverkets — medverkan i Sydgasprojektet medför finner utskottet det motiverat att statens fordran på bolaget skrivs ned med det nämnda beloppet. Regeringen bör därför erhålla det begärda bemyndigandet och motion 1983/84:180 (c) alltså avslås i förevarande del. Därmed saknar utskottet anledning att kommentera de synpunkter som framförts i motion 1983/84:171 (vpk) i frågan.

Övriga frågor

Ett av de åtaganden som staten har gjort i samband med upprättandet av konsortialavtalet är att garantera att, såvitt avser försörjningsberedskapen, Sydgasprojektet skall belastas med kostnader enbart för vissa beredskapsåtgärder för uppvärmningskunder. Detta innebär, anförs det i propositionen, ett avsteg från de principer för beredskapslagring av naturgas som riksdagen tidigare har fastställt (s. 10). Med hänsyn bl. a. till de stora kostnader som är förenade med lagring av gas för exempelvis beredskapsändamål har regeringen som ett provisorium godtagit ett förslag från Sydgas av innebörd att beredskapsbehovet såvitt avser uppvärmningskunderna täcks genom användning av elradiatorer eller elkassetter. Utskottet har ingen erinran mot denna lösning.

I motion 1983/84:179 (m) föreslås bl. a. att riksdagen begär att fortlöpande bli orienterad om storleken av de samlade subventioner och andra ekonomiska stöd som Sydgasprojektet erhåller.

Utskottet vill framhålla att riksdagen exempelvis i samband med den årliga prövningen av statsbudgeten har möjligheter att begära information om skilda projekt där staten är direkt eller indirekt involverad, däribland givetvis Sydgasprojektet. Att, som föreslås i motionen, regeringen skulle fortlöpande lämna information i fråga om ett enskilt projekt anser utskottet inte motiverat. Yrkandet avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:179 yrkande 1,
2. beträffande *konsortialavtalet*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:47 moment 1

och med avslag på motion 1983/84:180 yrkande 2 bemyndigar regeringen att godkänna det i propositionen redovisade konsortialavtalet — jämte protokoll — mellan staten, Malmö kommun, Helsingborgs kommun, Lunds kommun och Sydkraft AB i vad staten genom avtalet ikläder sig ekonomiska förpliktelser,

3. beträffande *stöd till distributionsanläggningar*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:47 moment 2 medger att medel från det på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisade reservationslaget Stöd till utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme får användas för stöd till distributionsanläggningar för naturgas i enlighet med vad som anges i propositionen,
4. beträffande *skatt på naturgas*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:180 yrkande 1,
5. beträffande *vattenfallsverkets förvärv av Swedegas*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:47 momenten 3, 4 och 6 och med avslag på motion 1983/84:171
   a) bemyndigar regeringen att medge statens vattenfallsverk att förvärva samtliga aktier i Swedegas AB,
   b) bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 11 638 000 000 kr., varav högst 295 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag,
   c) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 85 000 000 kr.,
6. beträffande *statens fordran på Swedegas*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:47 moment 5 och med avslag på motion 1983/84:180 yrkande 3 bemyndigar regeringen att efterge statens fordran på Swedegas AB i enlighet med vad som anges i propositionen,
7. beträffande *anslag till aktieteckning*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:47 moment 7 till *Teckning av aktier m. m. i Sydgas AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 50 113 000 kr.,
8. beträffande *information om Sydgasprojektet*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:179 yrkande 2.

Stockholm den 8 december 1983

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Erik Hovhammar (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Hugo Bergdahl (fp), Oswald Söderqvist (vpk) och Ulla Voss-Schrader (m).

Reservationer

1. Konsortialavtalet (mom. 2)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "ekonomiska förpliktelser" bort ha följande lydelse:

Sydgasprojektet är i första hand ett projekt av regionalt intresse. Ett beslut av Sydgas styrelse exempelvis om nyinvesteringar kommer att bli av stor betydelse för de berörda kommunerna — även på kostnadssidan — men vara av en mer begränsad betydelse för staten. Med hänsyn härtill anser utskottet det rimligt att de regionala intressena tillförsäkras inflytande genom en sådan beslutsordning i styrelsen som föreslås i motion 1983/84:180 (c). Regeringen bör ta initiativ till ett kompletterande avtal mellan parterna av denna innebörd. Såsom föreslås i motionen bör riksdagen vid sin prövning av avtalet göra ett uttalande av denna innebörd.

Utskottet har inte någon invändning mot bestämmelserna i konsortialavtalet i övrigt och tillstyrker följaktligen att regeringen bemyndigas att godkänna detta i den omfattning som föreslås i propositionen.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *konsortialavtalet*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:47 moment 1 och med bifall till motion 1983/84:180 yrkande 2
   dels bemyndigar regeringen att godkänna det i propositionen redovisade konsortialavtalet — jämte protokoll — mellan staten, Malmö kommun, Helsingborgs kommun, Lunds kommun och Sydkraft AB i vad staten genom avtalet ikläder sig ekonomiska förpliktelser,
   dels därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kompletterande avtal.

2. Skatt på naturgas (mom. 4)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Regeringen har" och slutar på s. 8 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening skulle förslaget medföra att de regionala intressena får väsentligt förbättrade möjligheter att genomföra sina delar av Sydgasprojektet. Denna förbättring skulle vinnas till priset av en relativt måttlig nettokostnad för staten. Utskottet kan därför ställa sig bakom förslaget att energiskatten på naturgas skall sättas till 205 kr. per 1 000 m^3. Riksdagen bör uttala sig till förmån för denna skattesats. Motionsyrkandet skulle därigenom bli tillgodosett i allt väsentligt.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *skatt på naturgas*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:180 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Skatt på naturgas (mom. 4)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Regeringen har" och slutar på s. 8 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Naturgasen har väsentliga fördelar framför de två övriga stora importbränslena olja och kol. Det är också viktigt att den får bättre konkurrensfördelar gentemot elkraften, som nu på grund av det stora överskottet av kärnkraftselektricitet dumpas på den svenska energimarknaden. Detta skulle avsevärt förbättra förutsättningarna för att en snabbare ekonomisk bärkraft kan erhållas i Sydgasprojektet. Skattesatsen för naturgas bör mot denna bakgrund sättas till 25 % av beskattningen på olja såsom vänsterpartiet kommunisterna har föreslagit i samband med behandlingen av proposition 1983/84:28 (NU 1983/84:4 y, SkU 1983/84:9). Riksdagen bör ge regeringen detta till känna som sin mening.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *skatt på naturgas*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:180 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Vattenfallsverkets förvärv av Swedegas (mom. 5)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 1983/84:171 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Även utskottet ifrågasätter det lämpliga i att förvärvet kommer till stånd. Vattenfallsverkets huvudsakliga intresseområde gäller produktion och distribution av elström. Verket kan antas vara primärt intresserat av att i en krympande värmemarknad slå vakt om elvärmens andel och förhindra en mer långtgående introduktion av naturgas. Utskottet vill dock inte motsät-

ta sig att verket nu tillåts förvärva aktierna i Swedegas. Propositionen tillstyrks därför i dessa delar, inkl. förslagen om medelsanvisning och om bemyndigande att teckna borgen. Motion 1983/84:171 (vpk) avstyrks.

5. Vattenfallsverkets förvärv av Swedegas (mom. 5)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 1983/84:171 (vpk)" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna kan utskottet inte se några egentliga fördelar med att statens vattenfallsverk förvärvar Swedegas. Med hänsyn till de motstridiga intressen som verket får anses ha när det gäller energiförsörjningen måste det enligt utskottets mening befaras att denna åtgärd kommer att försvåra och fördröja introduktionen av naturgas i det svenska energisystemet, vilket inte skulle vara till fördel för landets energiförsörjning. Utskottet tillstyrker med det anförda motion 1983/84:171 (vpk) och avstyrker propositionen i de delar som gäller vattenfallsverkets tillämnade förvärv av Swedegas.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *vattenfallsverkets förvärv av Swedegas*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:171 avslår proposition 1983/84:47 momenten 3, 4 och 6.

6. Statens fordran på Swedegas (mom. 6)

Erik Hovhammar (m), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Per-Ola Eriksson (c) och Ulla Voss-Schrader (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "i frågan" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, på de skäl som motionärerna har anfört, att den föreslagna nedskrivningen inte bör komma till stånd. Regeringen bör därför inte erhålla det begärda bemyndigandet. Som föreslås i motionen bör fordringsbeloppet däremot göras om till ett räntefritt lån. Motion 1983/84:180 (c) tillstyrks därför i denna del. Vad som i motion 1983/84:171 (vpk) sägs i denna fråga föranleder inget uttalande från utskottets sida.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *statens fordran på Swedegas*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:180 yrkande 3 och med avslag på proposition 1983/84:47 moment 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Statens fordran på Swedegas (mom. 6)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "i frågan" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det motiverat att statens fordran på Swedegas skrivs ned med det föreslagna beloppet, dock endast under förutsättning att bolaget inte förs över i vattenfallsverkets ägo. Därmed instämmer utskottet i de synpunkter som framförts i motiven till yrkandet i motion 1983/84:171 (vpk), vilket yrkande dock formellt avser en annan fråga. Riksdagen bör uttala sig för det förslag som utskottet nu har lagt fram. Utskottet avstyrker med det anförda dels propositionen i denna del, dels det här aktuella yrkandet i motion 1983/84:180.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *statens fordran på Swedegas*
att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:47 moment 5 och motion 1983/84:180 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Information om Sydgasprojektet (mom. 8)

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund särskilt av riksdagens tidigare nämnda uttalande våren 1983 om angelägenheten av att de totala kostnaderna för staten i Sydgasprojektet begränsas så mycket som möjligt finner utskottet det motiverat att regeringen anmodas att fortlöpande lämna den begärda informationen. Det nu aktuella yrkandet i motion 1983/84:179 (m) blir därigenom tillgodosett.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *information om Sydgasprojektet*
att riksdagen med anledning av motion 1983/84:179 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Godkännande av konsortialavtalet

Erik Hovhammar, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Ulla Voss-Schrader (alla m) anför:

Som framgår av vad utskottet har anfört har vi accepterat att Sydgasprojektet genomförs i enlighet med vad som föreslås i propositionen. Av de uppgifter som utskottet inhämtat under handläggningen av ärendet framgår att de kalkyler som utgör underlag för propositionen är ytterligt osäkra, varför resultatet för staten kan bli allvarligt försämrat under projektets genomförande. Med beklagande ser vi oss nödsakade att konstatera att projektet redan har förts så långt att möjligheterna att avbryta det i praktiken gått förlorade. Vi har mot bakgrund härav anslutit oss till propositionens huvudyrkande om godkännande av konsortialavtalet.

2. Beredskapslagring av gas

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Sydgas har med motiveringen att företaget vill spara kostnader begärt att få använda elkraft som reserv för naturgas i stället för den ursprungligen föreslagna beredskapslagringen av gas.

I ett längre perspektiv ter sig utnyttjande av elström som reservkapacitet helt orealistiskt varför den i propositionen angivna kostnadsminskningen på längre sikt sannolikt kommer att förbytas i en fördyrande dubbelinvestering.

Vi förutsätter att Sydgas beaktar detta förhållande innan betydande belopp investeras i förstärkning av elnät m. m. och att utvecklingsarbetet för rationell och billig gaslagring forceras.

LiberTryck Stockholm 1983